

Sociologie voor de praktijk

Vragen bij hoofdstuk 2

Klaas J. Hoeksema
Siep van der Werf

Negende, herziene druk 2021

uitgeverij | C
coutinho

bussum 2021

Deze vragen horen bij de negende druk van *Sociologie voor de praktijk* van Klaas J. Hoeksema en Siep van der Werf.

© 1989/2021 Uitgeverij Coutinho bv

Alle rechten voorbehouden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor de readerregeling kan men zich wenden tot Stichting UvO (Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties, www.stichting-uvo.nl). Voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in knipselkranten dient men contact op te nemen met Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, www.stichting-pro.nl).

Eerste druk 1989

Negende, herziene druk 2021

Uitgeverij Coutinho

Postbus 333

1400 AH Bussum

info@coutinho.nl

www.coutinho.nl

Noot van de uitgever

Wij hebben alle moeite gedaan om rechthebbenden van copyright te achterhalen. Personen of instanties die aanspraak maken op bepaalde rechten, wordt vriendelijk verzocht contact op te nemen met de uitgever.

ISBN: 978 90 469 0719 1

NUR: 756

Vragen bij hoofdstuk 2

- 1 Uit literatuur blijkt dat het vermogen tot emotionele intimiteit niet vanzelf ontstaat, maar een leereffect van de koesterende omgeving is. Kinderen die in het eerste levensjaar ernstig verwaarloosd zijn, hebben jaren later nog problemen in de vorm van afwijkende sociale binding.

**Is dit een argument voor of tegen het concept van het kind als tabula rasa?
Kun je hieruit de conclusie trekken dat gedrag vooral door nurture wordt bepaald?**

- 2 De waarden welvaart en welzijn worden in hogere sociale lagen anders gewaardeerd dan in lagere sociale lagen. Bedenk hoe die verschillen eruit zullen zien en geef ook aan waarom dat zo is.
- 3 Noem een aantal waarden waar jij mee geconfronteerd wordt en welke normen daaruit voortvloeien. Welke twee waarden vind je zelf de belangrijkste?
- 4 Ga na naar welke waarden verwezen wordt in een reclamespotje of een bericht of advertentie in een krant of weekblad.
- 5 Wordt in jouw groep het gedrag van meisjes/vrouwen door andere waarden bepaald dan dat van jongens/mannen? Licht je antwoord toe.
- 6 Met de Panama Papers werd in april 2016 onthuld dat er ook in Nederland (zeer) rijke mensen zijn die met behulp van (bijna) illegale constructies via zogenoemde belastingparadijzen geen belasting betalen over hun inkomsten of vermogen. De reactie was dat dit heel slecht voor onze (Nederlandse) 'belastingmoraal' is. Met het begrip 'belastingmoraal' werd vooral bedoeld dat mensen wel naar rato van inkomen belasting willen of moeten betalen, omdat er met de opbrengst goede en noodzakelijke dingen betaald kunnen worden. Maar als rijke mensen zich daaraan onttrekken, dan zal bij de mensen met lagere inkomsten de vraag boven komen drijven waarom zij wel zo veel belasting moeten betalen als die rijken dat niet doen. Hier zie je een voorbeeld van hoe in de Nederlandse samenleving de waarde 'we betalen samen belasting om zo onze voorzieningen te kunnen laten bestaan' in een deel van die samenleving vervangen is door het uitgangspunt dat je je daaraan mag onttrekken omdat je het geld zelf wilt houden.

De waarden solidariteit en eigenbelang staan hier op gespannen voet met elkaar. Welke normen komen in dit betoog naar voren? Kun je ze onderscheiden naar een sociale norm, een juridische norm of een morele norm? Welke soort norm voelt voor jou in het algemeen het belangrijkste?

7 Is het mogelijk dat een goede vriend ook je huisarts is? Verwerk in je antwoord de sociologische begrippen die in dit hoofdstuk zijn besproken.

8 'De door ons geïnterviewde huisarts gaf een verklaring van psychosomatische aandoeningen. Hij stelde dat het in onze samenleving ongepast wordt gevonden om plichten, taken, opdrachten, enz. van huisvader, employee, huisvrouw of arbeider niet te vervullen. Als men dat uit onwil, gebrek aan doorzettingsvermogen of walging niet doet, is men in eigen en andermans ogen een waardeloos mens. Om dat laatste te voorkomen zoekt men een aanvaard middel om onder de opdracht die het leven stelt uit te komen. Typisch voor onze cultuur is dat dat lichamelijke ziekte een geldig excuus wordt gevonden om niet aan de verwachtingen van zichzelf en anderen te voldoen: de vlucht in de ziekte.'
(*Welzijnsweekblad*, 24 juni 1983)

Geef aan waar in het citaat sprake is van rollen, rollenconflicten, sociale controle en internalisering.

9 Voor slachtoffers van huiselijk geweld is er opvang georganiseerd. Het gaat om slachtoffers van partnergeweld, om slachtoffers van gedwongen prostitutie door de partner, maar ook om slachtoffers van geweld door familieleden. Het fysieke geweld waar de slachtoffers mee geconfronteerd zijn, varieert van slaan, schoppen en met voorwerpen slaan, zo blijkt uit de interviews. Het geestelijke geweld bestaat onder andere uit liegen, negeren, vernederen en het dreigen van de partner zichzelf wat aan te doen. In een aantal gevallen is ook door het slachtoffer geweld gepleegd, meestal in reactie op het geweld. Een voorbeeld is een slachtoffer dat herhaaldelijk door de partner het huis uitgezet is. Het slachtoffer heeft toen de dader een keer met geweld tegen de grond gedrukt nadat deze eerder met een skischoen op het hoofd was geslagen. Wie was het slachtoffer? Het was geen vrouw, maar een man, en de dader was diens vrouw.

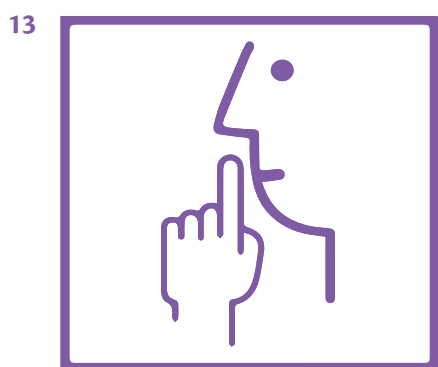
Deze tekst is ontleend aan *Als de nood aan de man is*, een studie naar de opvang van en hulpverlening aan mannelijke slachtoffers van (dreiging van) geweld in afhankelijkheidsrelaties (Van Dijk et al., 2010).

Per jaar worden ongeveer driehonderd mannen geholpen in de mannenopvang in de vier grote steden in Nederland. Als er sprake is van slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties, is de verwachting dat een vrouw het slachtoffer is van een man. Maak aan de hand van begrippen uit dit hoofdstuk duidelijk hoe zo'n verwachtingspatroon tot stand komt.

- 10** Wanneer een meisje een jongen 'een vriend' noemt, dan betekent dat iets heel anders dan wanneer die jongen door haar 'mijn vriend' genoemd zou worden. Welk geheel van samenhangende verwachtingen ten aanzien van de relatie kan dat simpele woordje 'mijn' hier overbrengen? Welke sociologische termen (uit dit hoofdstuk) passen hierbij?
- 11** Op welke wijze ondervinden mensen die bijstand ontvangen sociale controle?
- 12** Welke normen en welke vormen van sociale controle kun je afleiden uit de volgende citaten, afkomstig uit een reportage over een jongerenvakantie van Club Escolette naar Mallorca (Verhey et al., 1984)? In hoeverre zijn ze vergelijkbaar met de normen in jullie lesgroep?

Sylvia, 17 jaar, scholiere: 'Dat T-shirt dat we van Escolette hebben gekregen: als iedereen het aanheeft, dan doe ik het ook. Ik vind het zo lullig, straks denken die mensen nog dat je het niet leuk vindt. Vorig jaar droeg iedereen van die plastic schoenen. Grote mannen met lichtblauwe plastic schoenen! Heb ik dus maar gekocht. Eens kijken wat het dit jaar wordt. Volgens mij korte broeken, daar zal ik dus maar een paar van meenemen.'

Joke, 23 jaar, bejaardenverzorgster: 'Ik houd wel van leuke kleren, ik had mijn koffer ingepakt en ik dacht, nou ik zal wel hip zijn. Maar je viel helemaal niet op, die Zweden waren nog veel hipper. En die meisjes gingen topless, dat doen wij niet zo gauw. Later heb ik het ook gedaan, niet op het strand, maar wel bij het zwembad. In het begin vond ik het doodeng. Maar later vond ik het lekker, ik heb zelfs zo gezwommen. Dat vond ik wel een van de leuke dingen van de vakantie, dat ik dat gedurfd heb. Dat zal me wel bijblijven.'

In treinen worden stiltecoups met dit logo aangegeven. Het is voor veel mensen blijkbaar niet zo duidelijk, want er wordt vaak toch gepraat of gebeld. Welke van de vier besproken manieren om gedrag te stimuleren zou het beste werken om daar de stilte te bewaren? Gebruik hierbij de begrippen uit dit hoofdstuk.